

ASPECTE ALE CIRCULAȚIEI ȘI PENETRAȚIEI MONETARE ÎN TERITORIUL PONTIC (SECOLELE IV-I A. CHR.)

Gabriel TALMAȚCHI*

Key words: *mints, Dobruja, pre-Roman period.*

Cuvinte cheie: *monetării, Dobrogea, perioada pre-romană.*

Abstract: *The coin was one of the foundations of human society development, as an element to ensure the cohesion of the civic body, or as payment for community needs, for a better development of economy and trade. This depended by all its functions (payment mode, measure of value, etc.) on the existing framework, favorable or not to its issuing and circulation, being an expression of need and not least, a of interests. Using money and other practices that went beyond its scope of application is strictly a secondary aspect of any professional research, but provided very interesting information on its involvement, through human character in totally different areas intended for its primary purpose. One of these areas that we are going to discuss about very briefly is that of the funeral, burial practices, spiritual life in general.*

There is a pressing need of a very clear outline of the maps including numismatic and archaeological discoveries, specific to the 4th-1st centuries BC, for the community of researchers connected to the pre-Roman history in the Pontic area. The multiple specialized investigations and the interest shown for this research subject in geographical areas close to us, and in the same time, part of the social, economical and trade phenomena, represents an impulse for continuing the exhaustive publication of the different archaeological and monetary materials discovered on the occasion of archaeological excavations or other various discoveries. They can contribute to a complete ensemble image of Greek-autochthonous society.

There are registered in the present article the autochthonous coins discoveries issued by the Milesian West Pontic Dobrujan mints Histria and Tomis, beside Thasian and Macedonian issues. The discoveries are presented after the alphabetical order of the origin place and in a chronological order. Totally, there are registered 32 areas with discoveries corresponding to 42 Histrian, 12 Tomitan, 3 Thasian and one Macedonian Prima samples.

No doubt, there existed a strong relationship between coin and what we call the

* Gabriel Talmațchi: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Piața Ovidiu nr. 12, Constanța, 900745.

local environment, either as an exchange instrument with monetary attributions, or under the title of „special goods”, having a profound magic symbol (rarely), with a multitude of usages, its religious feature being punctually accepted. From the point of view of quantity, it seems the bronze coin attracted first the interest of the autochthonous population, though, normally, this aspect is difficult to be accepted, taking into consideration the purpose of its issue. The silver coin, though present in excavations, seems to be less as number, compared to the whole “local” monetary lot (the most, we can consider it an insistent presence in the chora and very close to it). Generally, the coin brought together the two worlds, facilitating the collaboration in measuring value. It is considered to be a trade privileged instrument, sometimes the coin value assured the trade supremacy of the town.

A serious analysis of the numismatic data must be compared with the archaeological realities. As there have been mentioned, the situations in the area under debate have not benefited of specialized archaeological excavations, in a relevant proportion. A great part of the already known material (archaeological and monetary) comes from repeated surface research, individual or collective, carried on by researchers from Constanța or colleagues from similar institutions. In the same time, accidental discoveries (possible to be carried out with metal detectors) were included in private collections, from where, partially, further on, could be included in the collections of the similar institutions in the country.

These new discoveries suggest mainly a relevant circulation of the monetary document, being highlighted new places of archeological and monetary interest. There are still aspects not to be clarified very soon about the probable connection between the coin (s) and a possible settlement, a possible trade relationship or possible necropolis, dated in the chronological period chosen by us. The only possible aspect in our activity is to gather in a generous collection all the coin discoveries specific to this period. Using coins as the first main segment of a more detailed research of the phenomenon meets, sometimes, some limits, either because all that has been published has no very well determined place, or many discoveries are not well-known by the few researchers dealing with that problem, or because under the circumstances of the accidental discoveries their certain location is not satisfactory at all.

Even if the above presented discoveries offer an extremely concise image of the realities in Dobruja in the last centuries of the old era, the association with older discoveries allow a clearer outline for at least two distinct areas of the whole region: the coast, with the rural territories of the Greek towns or with the settlements situated very close to them and to the Danube, where the autochthonous mark is more obvious, but not missing from here the numerous Greek imports.

Rezumat: Moneda a reprezentat unul din fundamentele evoluției societății umane, ca element ce asigură coeziunea corpului civic, sau ca mijloc de plată pentru nevoile comunității, pentru bunul mers al economiei și comerțului. Aceasta a depins prin toate funcțiile sale (modul de plată, măsură a valorii etc.) de contextul existent, favorabil sau nu emiterii și circulației sale, fiind expresia unei necesități și nu în ultimul rând, a unui joc de interese. Folosirea monedei și în alte practici ce depășeau strict domeniul de aplicabilitate este un eventual aspect secundar care oferă însă informații extrem de interesante privind implicarea factorului uman. Unele din aceste spații ne obligă să luăm în discuție și aspecte ce țin de latura funerară, practicile de înmormântare, viața

spirituală în general.

Nevoia unei conturări cât mai precise a hărților cu descoperiri numismatice și arheologice, specifice secolelor IV-I a.Chr., devine o necesitate stringentă pentru comunitatea cercetătorilor conectați la istoria preromană a spațiului pontic. Multitudinea de investigații de specialitate și interesul manifestat pentru această temă de cercetare în spații geografice apropiate de noi și tot odată făcând parte din manifestarea aceluiași fenomene sociale și economico-comerciale, reprezintă un imbold în continuarea publicării exhaustive a diferitelor materiale arheologice și monetare apărute prin săpături arheologice sau din alte varii descoperiri. Ele pot contribui la întregirea imaginii de ansamblu a societății greco-autohtone.

În prezentul articol sunt repertoriate descoperirile de monede autonome emise în monetăriile vest-pontice milesiene dobrogene Histria și Tomis, alături de emisiuni thasiene și din Macedonia Prima. Prezentarea descoperirilor se face după criteriul alfabetic al locului de proveniență și în ordine cronologică. În total sunt repertoriate 32 puncte cu descoperiri corespunzătoare la 42 exemplare histriene, 12 tomitane, 3 thasiene și una a Macedoniei Prima.

A existat, fără îndoială, o legătură puternică între monedă și ceea ce denumim mediul local, fie ca instrument de schimb cu atribuții monetare, fie sub imaginea de „bun deosebit”, respectiv cu o adâncă semnificație simbolică magică (rareori), cu o multitudine de aplicabilități, „religiozitatea” ei fiind de acceptat punctual. Cantitativ se pare că moneda de bronz a atras în primul rând interesul autohtonilor, deși, în mod normal, acest lucru pare a fi greu de acceptat, având în vedere scopul emiterii sale. Moneda de argint, deși prezentă în descoperiri, pare a fi minoritară raportându-ne la întregul lot monetar „local” (cel mult putem constata o prezență agresivă în chora și imediatele împrejurimi). Moneda (în general) a apropiat cele două lumi, ușurând colaborarea prin măsurarea valorii. Ea se manifestă ca un instrument privilegiat al comerțului, uneori valoarea emisiunii asigurând și supremația comercială a cetății.

O analiză temeinică a datelor de natură numismatică este imperios necesar a beneficia de comparații apărute în urma analizelor arheologice. După cum s-a mai menționat, situațiile aflate în aria supusă atenției noastre nu au beneficiat în proporție relevantă de săpături de specialitate arheologică. O mare parte a materialului cunoscut (arheologic și monetar) provine din periegeze repetate, individuale sau colective, desfășurate de către specialiști constanțeni sau colegi de la alte instituții de profil. De asemenea, unele descoperiri întâmplătoare (susceptibile a fi fost realizate cu detectoare de metal) au ajuns în final în colecții private, de unde parțial, ulterior, să fi intrat în inventarele unor instituții de profil din țară.

Ce ne sugerează în principal aceste noi descoperiri este o circulație relevantă a documentului monetar, fiind relevate noi locuri de interes arheologico-monetar. În ce măsură există unele legături între monedă (ede) și o posibilă așezare, conexiune comercială sau eventuale necropole, încadrabile intervalului cronologic ales de către noi, rămân dorințe care nu vor putea fi elucidate prea curând. Singurul aspect posibil în măsura activității noastre este strângerea într-un fond generos a totalității descoperirilor monetare specifice perioadei. Folosirea monedelor ca un prim segment principal al unei cercetări aprofundate a fenomenului se lovește, uneori, de câteva limite determinate fie de faptul că tot ceea ce există publicat nu își are un loc foarte bine precizat, fie multe din descoperiri nu sunt cunoscute încă de cei câțiva specialiști care se preocupă de respectiva

problemă, fie pentru că în cazul descoperirilor întâmplătoare siguranța localizării lor lasă de dorit.

Chiar dacă descoperirile prezentate oferă o imagine extrem de sumară asupra realităților din Dobrogea în ultimele secole înainte de Christos, coroborarea cu cercetările arheologice sistematice și cu alte descoperiri mai vechi vor permite conturarea mai clară a cel puțin două zone distincte în întreaga regiune: cea litorală, cu teritoriile rurale ale orașelor grecești sau cu așezările aflate în vecinătatea lor imediată și cea dunăreană, în care amprenta autohtonă este mai evidentă, fără a lipsi însă de aici numeroasele importuri grecești.

Moneda a reprezentat unul din fundamentele evoluției societății umane ca element ce asigură coeziunea corpului civic sau ca mijloc de plată pentru nevoile comunității, pentru bunul mers al economiei și comerțului. Aceasta a depins prin toate funcțiile sale (mod de plată, măsură a valorii etc.) de contextul existent, favorabil sau nu emiterii și circulației sale, fiind expresia unei necesități și nu în ultimul rând, a unui joc de interese. Folosirea monedei și în alte practici ce depășeau domeniul strict de aplicabilitate este un eventual aspect secundar, care oferă însă informații extrem de interesante privind implicarea factorului uman. Sunt aspecte variate care se regăsesc inclusiv în ceea ce putem constata analizând circulația monetară din Dobrogea preromană.

Nevoia unei conturări cât mai precise a hărților cu descoperiri numismatice și arheologice, specifice secolelor IV-I a. Chr., devine pentru cercetătorii spațiului pontic o necesitate stringentă. În urma unor achiziții efectuate de-a lungul ultimilor ani, în colecția numismatică a MINA Constanța au intrat un număr semnificativ de monede care au circulat în Dobrogea în perioada preromană și pe care ne propunem să le prezentăm în continuare. De asemenea, adăugăm și piese prezentate spre identificare de către diferite persoane, cu sau fără alte date privind contextele de descoperire.

Prezentarea descoperirilor se face după în ordinea alfabetică a locului de descoperire și în funcție de criteriul cronologic.

Lucrarea face cunoscute câteva loturi importante de monede necesare completării informațiilor privind descoperirile din teritoriile coloniilor Histria și Tomis. Alte descoperiri, specifice secolelor II-I a. Chr. (din Thasos și Macedonia Prima) vin să se adauge situației deja cunoscute pentru teritoriul pontic. Dacă acum un deceniu acestea erau privite de cercetători doar ca niște curiozități în Dobrogea, treptat ele s-au constituit în ramuri distincte ale fenomenului general al circulației monetare preromane. Ele nu pot concura emisiunile locale ca intensitate și autoritate, dar însoțesc și completează deja ansamblul monetar local. Sau, spre sfârșitul mileniului I a. Chr., acompaniază denarul roman republican, păstrând aproximativ aceleași direcții de pătrundere și surse de aprovizionare. Pe acest fond moneda se manifestă ca un instrument privilegiat al comerțului, uneori valoarea emisiunii asigurând și supremația comercială a cetății.

Un aspect extrem de sensibil este cel ce privește circulația monetară. Aceasta reprezintă cel mai fin și exact indicator al dezvoltării economice. După cum se cunoaște, ea poate fi surprinsă fie la distanță de sursă, fie în regiunea apropiată,

pe piața orașului și în zona controlată de către *polis*. Dacă în ceea ce privește prezența monedelor orașelor vest-pontice în Dobrogea am tinde să acceptăm existența unei circulații monetare (dar doar ca un concept, ea neîntrunind toate componentele definitorii și aceasta mai ales în zona centrală și vestică, pe malul fluviului), pentru zona din nordul Dunării sau în alte direcții am fi tentați să vorbim, așa cum s-a considerat și pentru alte regiuni¹, de o penetrare, și nu neapărat de o circulație, nefiind vorba de o corespondență absolută între cei doi termeni.

Revenind la descoperirile prezentate în catalogul de față avem de semnalat câteva observații. Catalogul cuprinde un total de 60 de monede provenind din 33 localități. Cel mai bogat punct în descoperiri este Istria (cu 7 monede), urmat de Nuntași și Tariverde (5 monede) și Vadu (cu 3 monede). Dintre cele 60 de piese, un număr de 42 sunt emise de monetăria histriană (plus două exemplare ce par a fi imitații), 12 sunt bătute la Tomis, 3 sunt emisiuni thasiene și una din Macedonia Prima. Cele de la Histria corespund tipurilor Apollon (cu capetele inversate), „cu roata”, Istros, Dionysos, Apollon (de bronz, de modul mare și mic) și Demetra. De la Tomis amintim tipurile Apollon, Marele Zeu, Zeus și Dioscurii. Cele patru emisiuni din Thasos și Macedonia Prima par a se fi bucurat în epocă de o relativă circulație în teritoriul pontic². Remarcăm numărul mare de piese de argint histriene existente în catalog, sub forma a 17 drahme, șase diviziuni ponderale și două posibile imitații, lucrate probabil în mediul local³. Numărul lor superior raportat la emisiunile de bronz emise de aceeași cetate este absolut întâmplător, în general ultimele fiind dominante în descoperiri⁴.

O analiză temeinică a datelor de natură numismatică este imperios necesar a beneficia de comparații apărute în urma analizelor arheologice. După cum s-a mai menționat, situațiile aflate în aria supusă atenției noastre nu au beneficiat, în proporție relevantă, de săpături arheologice. O mare parte a materialului cunoscut (arheologic și monetar) provine din periegeze repetate, individuale sau colective, desfășurate de către specialiști constănțeni sau colegi de la alte instituții de profil. De asemenea, unele descoperiri întâmplătoare (susceptibile a fi fost realizate cu detectoare de metal) au ajuns în final în colecții private, de unde parțial, ulterior, au putut intra în inventarele unor instituții de profil din țară.

Ce ne sugerează în principal aceste noi descoperiri este o circulație semnificativă a pieselor monetare, fiind relevate noi locuri de interes arheologic. În ce măsură există unele legături între monede (și posibila localizare în zonă a unui sit arheologic – așezare sau necropolă), încadrabile intervalului cronologic ales de către noi, este deocamdată dificil să ne pronunțăm. Singura realizare posibilă ce ne privește este strângerea într-un fond generos a totalității descoperirilor monetare specifice perioadei⁵. Folosirea monedelor ca un prim

¹ GORINI 1998, 71.

² TALMAȚCHI 2006, 53-54, 155-164; TALMAȚCHI 2007, 33-34.

³ Despre imitațiile lucrate în mediul local după monede de argint emise de monetăria histriană vezi și TALMAȚCHI 2010, 575-586.

⁴ MITREA 1984, 111-122; POENARU BORDEA 2001, 9-33; TALMAȚCHI 2002-2003, 395-408; POENARU BORDEA 2004, 27-70; TALMAȚCHI 2006, 36-49, 88-154.

⁵ Într-un viitor apropiat vom definitiva un prim volum ce analizează penetrația și

segment principal al unei cercetări aprofundate a fenomenului se lovește, uneori, de câteva limite determinate fie de faptul că tot ceea ce există publicat nu are locul de descoperire foarte bine precizat; fie, multe din descoperiri nu sunt cunoscute încă de specialiști; în cazul descoperirilor întâmplătoare siguranța localizării lasă de dorit.

Chiar dacă descoperirile prezentate oferă o imagine extrem de sumară asupra realităților din Dobrogea în ultimele secole ale erei vechi, coroborarea cu cercetările arheologice sistematice și cu alte descoperiri mai vechi vor permite conturarea mai clară a cel puțin două zone distincte în întreaga regiune: cea litorală, cu teritoriile rurale ale orașelor grecești sau cu așezările aflate în vecinătatea lor imediată și cea dunăreană, în care amprenta autohtonă este mai evidentă, fără a lipsi însă de aici numeroasele importuri grecești.

Publicarea întregului lot monetar completează, într-o anumită măsură, lista bogată a descoperirilor de acest gen din spațiul analizat, oferind informații relevante privind prezența și circulația pieselor, situația pieței locale și eventualele legături cu lumea greco-elenistică și autohtonă în ultimele secole ale mileniului I a. Chr.

CATALOG

Agigea (jud. Constanța)

Piese au fost descoperite în apropierea localității, în punctul „La izvoare”.

Monetăria Histria

Tip Apollon

1. AR (drahmă); 12 h; 5.08 g; 19 x 18 mm.

Av: Cele două capete adolescentine ale lui Apollon văzute din față (cel din dreapta inversat);

Rv: Acvilă și delfin, orientați spre dreapta; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda $\text{I}\Sigma\text{T}(\text{PI})\text{H}$; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144.

Inv. MINAC nr. 69.292.

Tip Demetra

2. AE; 12 h; 5.46 g; 22 mm.

Av: Capul Demetrei, acoperit cu un văl, văzut din profil, orientat spre dreapta.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; în partea superioară a câmpului monetar legenda $\text{I}\Sigma\text{T}\text{P}(\text{IH})$; în partea inferioară a câmpului monetar prescurtarea magistratului monetar $\text{IIAN}(\text{I})$.

Catalog: Stancomb 2000, pl. IX, nr. 198.

Bărăganu (com. Mereni, jud. Constanța)

circulația monetară în provincia pontică, în secolele IV-I a. Chr. Respectivul volum va cuprinde totalitatea descoperirilor monetare și arheologice cunoscute pentru această perioadă, inventariind totalitatea așezărilor, necropolelor și a altor descoperiri (poate încă neconcludente) și modul în care acestea concordă cu cele monetare.

Monetăria Tomis**Tip Apollon**

3. AE; 11 h; 9.91 g; 23.5 x 23 mm.

Av: Capul lui Apollon laureat în cerc perlat, cu părul lung spre ceafă și buclat.

Rv: Trepied în poziție verticală; de o parte și de alta legenda **TO/MI, A/N**.

Catalog: Regling 1910, 2406 (dar în plus A/N).

Inv. MINAC nr. 62.144.

Cheia (com. Grădina, jud. Constanța)**Monetăria Histria****Tip Demetra**

4. AE; 6 h; 6.54 g; 22 x 21 mm.

Av: Capul Demetrei, acoperit cu un văl, văzut din profil, orientat spre dreapta; o contramarcă (7 x 7 mm): capul zeului Hermes, văzut din profil, orientat spre dreapta, purtând un *petasos*; contramarcă este poziționată în partea stângă inferioară a câmpului monetar.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; în extrema dreaptă a câmpului monetar apare aproape ilizibil un spic; în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΗΙ**; sub delfin, în partea inferioară a câmpului monetar prescurtarea magistratului monetar **XAI**.

Catalog: Price 1993, pl. IX, nr. 261; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144-145.

Inv. MINAC nr. 80.914.

Cochirleni (com. Rasova, jud. Constanța)**Monetăria Histria****Tip Apollon**

5. AE; 12 h; 5.49; 19 x 18 mm.

Av: Capul lui Apollon, cu cunună de lauri, orientat spre dreapta.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; în partea superioară a câmpului monetar, legenda **(Ι)ΣΤΡΗΙ**; sub delfin, în partea inferioară a câmpului monetar, prescurtarea magistratului monetar **API**.

Catalog: Stancomb 2000, pl. IX, nr. 189.

Cogealac (com. Cogealac, jud. Constanța)**Monetăria Histria****Tip Apollon**

6. AE; 12 h; 2.06 g; 13 mm.

Av: Capul lui Apollon, cu cunună de lauri, orientat spre dreapta.

Rv: Acvilă și delfin orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **(Ι)ΣΤΡΗΙ**.

Catalog: Stancomb 2000, pl. VIII, nr. 180.

Inv. MINAC nr. 80.159.

Constanța (jud. Constanța)

Moneda a fost descoperită în anul 1962 cu prilejul săpăturilor arheologice

efectuate la Edificiul roman cu mozaic, în B III, 4, la o adâncime cuprinsă între -4 și -4.50 m.

Monetăria Tomis

Tip Marele Zeu

7. AE; ?; 5.49 g; 22.5 x 20 mm.

Av: Capul Marelui Zeu pe avers, în profil spre dreapta, cu cerc perlat, cu barbă și păr bogat (toate aceste detalii iconografice sunt cvasi-ilizibile); două contramărci ilizibile (este posibil ca în prima să fie capul lui Hermes acoperit cu *petasos*, văzut din profil și orientat spre dreapta, respectiv în cea de a doua un cap masculin văzut tot din profil și orientat spre dreapta); contramărcile sunt afectate de starea de conservare a piesei; una este imprimată în partea centrală a câmpului monetar (8 mm), iar cea de a doua în partea central inferioară a câmpului monetar (6 mm); remarcăm imprimarea contramărcii mari peste cea mică.

Rv: Acvilă, în poziție statică spre dreapta, cu aripile strânse, redată în interiorul unei cununi de stejar, și legată, în partea sa de jos, cu o fundă (toate aceste detalii iconografice sunt cvasi-ilizibile); o contramarcă (8 x 7 mm) ce redă capul zeiței Athena, văzut din profil, orientat spre dreapta, purtând o cască corintiană; contramarcă este afectată de starea de conservare a piesei, fața zeiței fiind aproape distrusă; contramarcă este imprimată în partea centrală a câmpului monetar.

Inv. MINAC. nr. 21.606.

Crângu (com. Ion Corvin, jud. Constanța)

Monedele au fost descoperite întâmplător în împrejurimile localității.

Monetăria Tomis

Tip Zeus

8. AE; 6 h; 2.48 g; 14.5 x 13.5 mm.

Av: Capul lui Zeus, cu barbă și părul legat cu o panglică.

Rv: Două stele cu câte șase raze; în partea inferioară a câmpului monetar legenda **TOMI**.

Catalog: Regling 1910, 2465.

Inv. MINAC nr. 64.157.

Cumpăna (com. Cumpăna, jud. Constanța)

Monetăria Histria

Tip Apollon

9. AR (drahmă); 9 h; 5.51 g; 19 x 18.5 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față, ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din dreapta inversat);

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΙΑ**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416.

Tip Apollon

10. AR (drahmă); 6 h; 4.20 g; 18.5 x 18 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față, ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din dreapta inversat);

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **(I)ΣΤΡΠ(H)**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144-145.

Dunăreni (com. Rasova, jud. Constanța)

Monetăria Histria

Tip Apollon

11. AR (drahmă); 12 h; 4.68 g; 18 x 17.7 mm.

Av: Cele două capete adolescentine ale lui Apollon inversate, văzute din față, ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din dreapta inversat);

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΠH**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144.

Monetăria Histria?

Tip Apollon

12. AE; 12 h; 3.68 g; 19 x 18.5 mm; piesa este *fourrées*.

Av: Cele două capete adolescentine ale lui Apollon inversate, văzute din față, ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din dreapta inversat);

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΠH**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144.

Fântânele (com. Cogealac, jud. Constanța)

Monetăria Histria

Tip Apollon

13. AR (drahmă); 9 h; 1,15 g; 11 mm.

Av: Cele două capete adolescentine ale lui Apollon inversate, văzute din față (cel din dreapta inversat).

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΠH**; sub delfin litera **Δ** cu o linie verticală (**monograma 1**).

Catalog: Pick 1898, 421; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144-145 (pentru drachmă).

Floriile (com. Aliman, jud. Constanța)

Moneda a fost descoperită întâmplător în punctul Adâncata.

Monetăria Tomis

Tip Zeus

14. AE; 6 h; 2.48 g; 14.5 x 13.5 mm.

Av: Capul lui Zeus, cu barbă și părul legat cu o panglică.

Rv: Două stele cu câte șase raze; în partea inferioară a câmpului monetar legenda **TOMI**;

Catalog: Regling 1910, 2465.

Inv. MINAC nr. 77.813.

Galița (com. Ostrov, jud. Constanța)

Thasos

15. AR (tetradrahmă); 9 h; 16.32 g; 30 x 29 mm.

Av: Capul zeului Dionysos orientat spre dreapta, văzut din profil; părul este strâns într-o torsadă ce formează un semicerc la ceafă; cununa de iederă are trei frunze în sus și două în jos; cele două rozete au câte șase petale.

Rv: Herakles nud, în picioare, se sprijină cu mâna dreaptă pe măciucă; pe umărul stâng și pe brațul rezemat de șold are blana leului din Nemeea; de o parte și de alta a personajului legenda **HPAKΛEΟΥΣ/ΣΩΤΗΡΩ(Σ)/ΘΑΣΙΩ(N)**; toate literele sunt globulate; în partea dreaptă a personajului (sau în stânga câmpului monetar, între măciucă și piciorul drept al personajului) sigla **M** barat cu o bară orizontală (**monograma 2**).

Gârlița (com. Ostrov, jud. Constanța)**Thasos**

16. AR (tetradrahmă); 6 h; 16.09 g; 31 x 29.5 mm.

Av: Capul zeului Dionysos orientat spre dreapta, văzut din profil; părul este strâns într-o torsadă ce formează un semicerc la ceafă; cununa de iederă are trei frunze în sus și trei în jos; cele două rozete au câte șase petale.

Rv: Herakles nud, în picioare, se sprijină cu mâna dreaptă pe măciucă; pe umărul stâng și pe brațul rezemat de șold are blana leului din Nemeea; de o parte și de alta a personajului legenda **HPAKΛEΟΥΣ/(ΣΩ)ΤΗΡΩΣ/(Θ)ΑΣΙΩΝ**; în partea dreaptă a personajului (sau în stânga câmpului monetar, între măciucă și piciorul drept al personajului) o **monogramă (3)**.

Macedonia Prima

17. AR (tetradrahmă); 12 h; 16.82 g; 29 x 28.5 mm.

Av: Bustul zeiței Artemis Tauropolos, înscris în câmpul unui scut macedonean.

Rv: Măciuca lui Herakles culcată spre stânga; legenda **ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ/ΠΡΩΤΗΣ**; în câmpul monetar, în partea superioară o monogramă compusă din literele **A** și **P** (**monograma 4**); tot ansamblul iconografic și epigrafic descris este înconjurat de o cunună compusă din frunze de stejar; de asemenea, în partea centrală stângă a reversului, apare redat un fulger.

Gura Dobrogei (com. Cogealac, jud. Constanța)**Monetăria Histria****Tip Apollon**

18. AR (drahmă); 3 h; 5.45 g; 18 x 17.5 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față; ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din stânga inversat).

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **(Ι)ΣΤΡΠΗ**; sub delfin monograma compusă din siglele **A** și **Γ** în ligatură.

Catalog: Pick 1898, 417; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 147.

Istria (com. Istria, jud. Constanța)

Piese au fost descoperite în mod izolat și întâmplător în punctul „Movilele

Dese”.

Monetăria Histria

Tip Apollon

19. AR (drahmă); 6 h; 5.01 g; 18 x 17 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față, ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din dreapta inversat);

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΗ**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144-145.

20. AR (drahmă); 12 h; 5.03 g; 18.5 x 17.5 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față, ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din dreapta inversat);

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΗ(H)**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144-145.

21. AR (drahmă); 7 h; 5.82 g; 18 x 17.5 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față, ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din dreapta inversat);

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **(Ι)ΣΤΡΗ**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144-145.

22. AR (drahmă); 12 h; 4.64 g; 17.5 x 17 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față, ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din stânga inversat);

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **(Ι)ΣΤΡΗ**; sub delfin probabil sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144-145.

23. AR; 3 h; 1.56 g; 11 x 10.5 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față (cel din dreapta inversat); imprimare descentrată.

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **(ΙΣ)ΤΡΗ(H)**; între delfin și coada acvilei sigla **I**.

Catalog: Pick 1898, 429.

24. AR; 9 h; 1.47 g; 11.5 x 11 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față (cel din dreapta inversat); imagine descentrată.

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor legenda **ΙΣΤΡΗ(H)**; exemplar probabil fără monogramă sau siglă.

25. AR; 6 h; 0.96 g; 11 x 10 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față (cel din stânga inversat).

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor legenda **ΙΣΤΡΗ**; sub delfin **monograma 5**.

Catalog: Pick;

Lanurile (com. Mereni, jud. Constanța)

Monedele au fost descoperite întâmplător în împrejurimile localității.

Monetăria Tomis

Tip Dioscuri

26. AE; 11 h; 8.71 g; 24.5 x 21.5 mm.

Av: Cele două capete alăturate ale Dioscurilor văzute din profil orientate spre dreapta; o contramarcă (9 x 8.5 mm) cu capul Demetrei acoperit cu văl, văzut din profil, orientat spre dreapta; imprimarea s-a făcut în partea centrală a câmpului monetar.

Rv: Cei doi cai ai Dioscurilor, alăturați, în mișcare spre dreapta; în partea inferioară a câmpului monetar legenda **TOMI/ΠΟCEI**;

Catalog: Regling 1910, 2460.

Limanu (com. Limanu, jud. Constanța)

În cursul anului 2010 au fost predate muzeului constănțean de către Poliția patrimoniu Constanța un lot consistent de monede ce par a fi fost descoperite fraudulos.

Monetăria Histria

Tip Zeul fluvial Istros

27. AE; 6 h; 2.72 g; 13.5 x 12.5 mm.

Av: Chipul cu barbă și coarne al zeului fluvial văzut din față.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; în partea superioară a câmpului monetar legenda **ΙΣΤΠΙ**.

Catalog: Pick 1898, 468;

Inv. MINAC nr. 81.149.

28. AE; 6 h; 2.73 g; 14.5 x 13 mm.

Av: Chipul cu barbă și coarne al zeului fluvial văzut din față.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; în partea superioară a câmpului monetar legenda **ΙΣΤΠΙ**.

Catalog: Pick 1898, 468;

Inv. MINAC nr. 81.150.

Mangalia (jud. Constanța)

Ambele monede au fost descoperite în urma unor săpături arheologice (informație L. Radu).

Monetăria Histria

Tip „cu roata”

29. AE; 2.09 g; 15.5x15 mm.

Av: O roată cu patru spițe.

Rv: legenda (**ΙΣΤ**).

Catalog: Pick 1898, 531.

Inv Muzeul de Arheologie Callatis ?

Observație: piesa a fost descoperită în zona Moschee, *passim*.

Tip Apollon

30. AR; 6 h; 1.10 g; 11 x 10.5 mm.

Av: Cele două capete adolescentine ale lui Apollon inversate, văzute din față (cel din stânga inversat).

Rv: Acvila și delfin, orientați spre dreapta; deasupra lor legenda **ΙΣΤΡ(ΙΗ)**; sub delfin sigla **Θ**.

Inedit ca siglă pe revers (?)

Inv Muzeul de Arheologie Callatis.

Observație: piesa a fost descoperită⁶ în toamna anului 2005 cu ocazia unor săpături efectuate pentru lucrarea „modernizare sistem de termoficare”, într-o necropolă din partea de nord a orașului (care a funcționat în epocile greacă elenistică, romană și romano-bizantină). Piesa s-a aflat într-un mormânt de înhumare (M2, carourile 11-12, la – 1.30 m) în groapă simplă, pe strada Nicolae Iorga⁷; este o piesă depusă ca obol al lui Charon, fiind găsită în gura defunctului.

Mihai Viteazu (com. Mihai Viteazu, jud. Constanța)

Monetăria Histria

Tip Apollon

31. AE; 12 h; 5.02; 18 x 17 mm.

Av: Capul lui Apollon, cu cunună de lauri, orientat spre dreapta.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; în partea superioară a câmpului monetar legenda **ΙΣΤ(ΠΙΗ)**; sub delfin prescurtarea magistratului monetar **HPO**.

Catalog: Preda, Nubar 1973, 105, nr. 252, 257 și 264.

Inv. MINAC nr. 81.151.

Tip Dionysos

32. AE; 12 h; 1.96 g; 15.5 x 13.5 mm.

Av: Capul zeului Dionysos, cu cunună de iederă, orientat spre dreapta.

Rv: Un ciorchine de strugure; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΕ(T)ΠΙ**.

Catalog: Preda, Nubar 1973, 119; Preda 1998, 68.

Inv. MINAC nr. 80.916.

Mihail Kogălniceanu (jud. Constanța)

Monedele au fost descoperite întâmplător în împrejurimile localității.

Monetăria Tomis

Tip Zeus

33. AE; 12 h; 6.78 g; 21.5 x 21 mm.

Av: Capul lui Zeus pe avers, orientat în profil spre dreapta, cu cerc perlat, cu barbă și păr bogat; urme de cerc perlat; o contramarcă cu o posibilă roată cu șase spițe; este poziționată în partea central dreaptă a câmpului monetar (5 mm).

Rv: Două protome mari de cai orientate spre dreapta; în partea inferioară a câmpului monetar legenda **TOMI**.

Catalog: Regling 1910, 2461.

Inv. MINAC nr. 78.576.

Nunțași (com. Istris, jud. Constanța)

Monetăria Histria

⁶ IONESCU, RADU 2006, 215, unde este amintită la M2 o monedă de bronz deși ea este din argint.

⁷ RADU 2007, 493, 501, pl. VI, nr. 6.

Tip Apollon

34. AR (drahmă); 1 h; 5.22 g; 18.5 x 18 mm.

Av: Cele două capete adolescentine ale lui Apollon inversate, văzute din față; (cel din dreapta inversat).

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΙΗ**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416.

35. AR; 11 h; 1.07 g; 11 x 10 mm.

Av: Cele două capete adolescentine ale lui Apollon inversate, văzute din față; (cel din dreapta inversat).

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΙΗ**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416.

36. AR; 9 h; 1.41 g; 11 x 10 mm.

Av: Cele două capete adolescentine ale lui Apollon inversate, văzute din față; (cel din dreapta inversat).

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΙΗ**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416.

Tip Apollon

37. AE; 3 h; 1.57 g; 10.5 x 9.5 mm.

Av: Capul lui Apollon, cu cunună de lauri, orientat spre dreapta.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda (**ΙΣΤΡΙ**).

Catalog: Stancomb 2000, pl. VIII, nr. 182.

38. AE; 9 h; 1.94 g; 13.5 x 13 mm.

Av: Capul lui Apollon, cu cunună de lauri, orientat spre dreapta.

Rv: Acvilă și delfin orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda (**ΙΣΤΡΙ**).

Catalog: Stancomb 2000, pl. VIII, nr. 183.

Inv. MINAC nr. 80.160.

Ovidiu (jud. Constanța)

Monedele au fost descoperite întâmplător în împrejurimile localității.

Monetăria Tomis**Tip Marele Zeu**

39. AE; ?; 4.53 g; 24.5 x 23.5 mm

Av: Capul Marelui Zeu pe avers, în profil spre dreapta, cu cerc perlat, cu barbă și păr bogat (toate aceste detalii iconografice sunt cvasi-ilizibile).

Rv: Acvilă, în poziție statică spre dreapta, cu aripile strânse, redată în interiorul unei cununi de stejar, și legată, în partea sa de jos, cu o fundă (toate aceste detalii iconografice sunt cvasi-ilizibile); două contramărci: 1. Capul lui Apollon orientat spre dreapta, văzut din profil: cea de a doua contramarcă a fost distrusă încă din momentul executării procedurii mecanic, fiind avariata destul de puternic inclusiv pastila monetară. Prima contramarcă este poziționată în partea centrală a câmpului monetar (9 mm), ușor deviată spre stânga, iar cea de a

doua în partea central stângă inferioară (5 mm).

Inv. MINAC nr. 78.563.

40. AE; ?; 5.15 g; 23 x 21.5 mm.

Av: Capul Marelui Zeu pe avers, în profil spre dreapta, cu cerc perlat, cu barbă și păr bogat (toate aceste detalii iconografice sunt cvasi-ilizibile); două contramărci: 1. Cap masculin, văzut din profil, cu o figură tânără, față plină, coroană de raze pe cap, cea de a doua contramărcă este greu lizibilă (probabil capul lui Apollon orientat în profil spre dreapta), fiind avariata destul de puternic inclusiv pastila monetară. Prima contramărcă este poziționată în partea centrală a câmpului monetar, ușor deviată spre stânga (10 mm), iar cea de a doua în partea central stângă inferioară (12 mm).

Rv: Acvilă, în poziție statică spre dreapta, cu aripile strânse, redată în interiorul unei cununi de stejar, și legată, în partea sa de jos, cu o fundă (toate aceste detalii iconografice sunt cvasi-ilizibile).

Inv. MINAC nr. 78.562.

Peștera (com. Peștera, jud. Constanța)

Moneda a fost descoperită întâmplător în împrejurimile localității cu prilejul realizării unor investiții privind un parc eolian.

Monetăria Tomis

Tip Zeus

41. AE; 11 h; 2.55 g; 15.2 x 15 mm.

Av: Capul lui Zeus, cu barbă și părul legat cu o panglică.

Rv: Două stele cu câte 8 raze; în partea inferioară a câmpului monetar legenda T(O)M(I);

Catalog: Regling 1910, 2468.

Răzoarele (com. Oltina, jud. Constanța)

Monetăria Histria

Tip Apollon

42. AR (drahmă); 3h; 5.55 g; 19 x 18.5 mm; exemplar cu flan gros.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față, ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din dreapta inversat); fețele sunt „pline”.

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda ΙΕΤΡΗΙ; sub delfin monogramele A și Γ în ligatură.

Catalog: Pick 1898, 417; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 147.

Satu Nou (com. Oltina, jud. Constanța)

Monetăria Histria

Tip Apollon

43. AR (drahmă); 6 h; 5.40 g; 17 x 16 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față (cel din stânga inversat).

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda ΙΣ(TPIH); sub delfin monograma compusă din A și

Γ (monograma 6).

Catalog: Pick 1898, 419.

44. AR (drahmă); 2 h; 4.62 g; 18.5 x 18 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față; imaginea de ansamblu a aversului ușor descentrată spre dreapta jos (cel din dreapta inversat).

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre dreapta; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡ(Ι)Η**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144-145.

Tariverde (com. Cogealac, jud. Constanța)**Monetăria Histria****Tip zeul fluvial Istros**

45. AE; 3 h; 1.17 g; 11 mm.

Av: Chipul cu barbă și coarne al zeului fluvial văzut din față.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; în partea superioară a câmpului monetar legenda **(ΙΣΤΡΙ)**.

Catalog: Pick 1898, 468;

Inv. MINAC nr. 80.164.

46. AE; 7 h; 1.30 g; 13 x 12 mm.

Av: Chipul cu barbă și coarne al zeului fluvial văzut din față.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; în partea superioară a câmpului monetar legenda **ΙΣ(TPI)**.

Catalog: Pick 1898, 468;

Inv. MINAC nr. 80.162.

47. AE; 12 h; 2.01 g; 14 x 13.5 mm.

Av: Chipul cu barbă și coarne al zeului fluvial văzut din față.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; în partea superioară a câmpului monetar legenda **(ΙΣ)TP(I)**.

Catalog: Pick 1898, 468;

Inv. MINAC nr. 80.163.

48. AE; 3 h; 2.34 g; 15 x 13 mm.

Av: Chipul cu barbă și coarne al zeului fluvial văzut din față.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; în partea superioară a câmpului monetar legenda **ΙΣΤΡΙ**.

Catalog: Pick 1898, 468;

Inv. MINAC nr. 80.158.

49. AE; 9 h; 3.70 g; 16 x 14 mm.

Av: Chipul cu barbă și coarne al zeului fluvial văzut din față.

Rv: Acvilă pe delfin orientați spre stânga; în partea superioară a câmpului monetar legenda **(ΙΣ)T(PI)**.

Catalog: Pick 1898, 468;

Inv. MINAC nr. 80.161.

Târgușor (com. Târgușor, jud. Constanța)

Piesa a fost descoperită în punctul „Urs”.

Monetărie locală?**IMITAȚIE**

50. AR (drahmă); 9h; 5.55 g; 18.5 x 17 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față (cel din dreapta inversat); redare artistică grosolană.

Rv: Acvilă și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΣΤΔΙΙΙ** (**monograma 7**); sub delfin un **X** sau o **cruce** (**monograma 8**) cu capetele globulate; redare artistică grosolană.

Topraisar (com. Topraisar, jud. Constanța)

Monedele au fost descoperite întâmplător în împrejurimile localității.

Monetăria Tomis**Tip Marele Zeu**

51. AE; 12 h; 7.51 g; 23 x 22 mm.

Av: Capul Marelui Zeu pe avers, în profil spre dreapta, cu cerc perlat, cu barbă și păr bogat.

Rv: Acvilă, în poziție statică spre dreapta, cu aripile strânse, redată în interiorul unei cununi de stejar, și legată, în partea sa de jos, cu o fundă; în partea superioară a câmpului monetar legenda **TOMI**; sub acvilă prescurtarea magistratului monetar **ΣΚΥΘΘ**.

Catalog: Regling 1910, 2419.

Inv. MINAC nr. 76.502.

Tufani (com. Independența, jud. Constanța)

Monedele au fost descoperite întâmplător în împrejurimile localității.

Monetăria Tomis**Tip Marele Zeu**

52. AE; 12 h; 10.23 g; 26 x 24.5 mm.

Av: Capul Marelui Zeu pe avers, în profil spre dreapta, cu cerc perlat, cu barbă și păr bogat; apar două contramărci pe avers: 1. Cap masculin, văzut din profil, cu o figură tânără, față plină, coroană de raze pe cap; 2. Capul zeiței Athena, văzut din profil, orientat spre dreapta, poartă o cască corintiană, detalii minione de redare. Prima contramarcă este poziționată în partea central superioară stângă a câmpului monetar (10 mm), cea de a doua în partea central inferioară stângă (7 mm); cele două contramărci nu se suprapun, neexistând din acest punct de vedere o relație directă de anterioritate.

Rv: Acvilă, în poziție statică spre dreapta, cu aripile strânse, redată în interiorul unei cununi de stejar, și legată, în partea sa de jos, cu o fundă.

Inv. MINAC nr. 64.737.

53. AE; 12 h; 5.34 g; 22 x 21.5 mm.

Av: Capul Marelui Zeu pe avers, în profil spre dreapta, cu cerc perlat, cu barbă și păr bogat (toate aceste detalii iconografice sunt cvasi-ilizibile); două contramărci pe avers: 1. cvasi-ilizibilă, un cap orientat spre dreapta, imposibil de individualizat personajul; 2. cvasi-ilizibilă, un cap orientat spre dreapta, imposibil de individualizat personajul. Prima contramarcă este poziționată în partea centrală a câmpului monetar (9 mm), cea de a doua în partea central inferioară

(probabil 10 mm); cele două contramărci nu se suprapun, neexistând din acest punct de vedere o relație directă de anterioritate.

Rv: Acvilă, în poziție statică spre dreapta, cu aripile strânse, redată în interiorul unei cununi de stejar, și legată, în partea sa de jos, cu o fundă (toate aceste detalii iconografice sunt aproape ilizibile).

Inv. MINAC nr. 65.329.

Țibrinu (com. Mircea Vodă, jud. Constanța)

Thasos

54. AR (tetradrahmă); 12 h; 16.64 g; 30.5 x 30 mm.

Av: Capul zeului Dionysos orientat spre dreapta, văzut din profil; părul este strâns într-o torsadă ce formează un semicerc la ceafă; cununa de iederă are trei frunze în sus și două în jos; cele două rozete au câte șase petale.

Rv: Herakles nud, în picioare, se sprijină cu mâna dreaptă pe măciucă; pe umărul stâng și pe brațul rezemat de șold are blana leului din Nemeea; de o parte și de alta a personajului legenda **HPAKΛEΟ(ΥΣ)/ΣΩΤΗΡΩΣ/ΘΑΣΙΩΝ**; în partea dreaptă a personajului (sau în stânga câmpului monetar, între măciucă și piciorul drept al personajului) sigla **M**.

Vadu (com. Corbu, jud. Constanța)

Monetărie Histria

Tip „cu roata”

55. AE; ?; 1.24 g; 12.5 mm.

Av: O roată cu patru spițe.

Rv: legenda **ΙΣΤ**.

Catalog: Pick 1898, 534;

Inv. MINAC nr. 80.155.

56. AE; ?; 1.56 g; 15 x 13.5 mm.

Av: O roată cu patru spițe.

Rv: legenda (**ΙΣΤ**).

Catalog: Pick 1898, 534;

Inv. MINAC nr. 80.156.

57. AE; ?; 1.62 g; 15 x 14 mm.

Av: O roată cu patru spițe.

Rv: legenda (**ΙΣΤ**).

Catalog: Pick 1898, 534.

Viile (com. Ion Corvin, jud. Constanța)

Monetăria Histria

Tip Apollon

58. AR (drahmă); 12 h; 5.05 g; 18 x 17.5 mm.

Av: Cele două capete adolescentine ale lui Apollon inversate, văzute din față (cel din dreapta inversat); imagine descentrată spre stânga câmpului monetar.

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΠΗ**; sub delfin sigla **A**.

Catalog: Pick 1898, 416; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 144-145.

Vulturul (com. Vulturul, jud. Constanța)**Monetăria Histria****Tip Apollon**

59. AR (drahmă); 6 h; 5.38 g; 19 x 18 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față, ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din stânga inversat).

Rv: Acvila și delfin, orientați spre dreapta; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΙΗ**; sub delfin în dreapta sigla **Θ**; sub delfin, în partea stângă sigla **ΔΙ**.

Catalog: Pick 1898, 446.

60. AR (drahmă); 3 h; 5.88 g; 18 x 17 mm.

Av: Cele două capete adolescente ale lui Apollon inversate, văzute din față, ocupă aproape tot câmpul monetar (cel din stânga inversat);

Rv: Acvila și delfin, orientați spre stânga; deasupra lor, în partea superioară a câmpului monetar, legenda **ΙΣΤΡΙΗ**; sub delfin monograma **ΦΥ**.

Catalog: Pick 1898, 425; Stancomb 2000, pl. VII, nr. 148.

BIBLIOGRAFIE

GORINI 1998 - G. Gorini, *La penetrazione della moneta greca in Italia settentrionale*, în *Forme di contatto tra moneta locale e moneta straniera nel Mondo antico*, Atti del Convegno Internazionale, Aosta, 13-14 ottobre 1995, Padova, 1998, 71-79.

IONESCU, RADU 2006 - M. Ionescu, L. Radu, *Mangalia, jud. Constanța, punct N. Iorga*, în CCA, Campania 2005, A XL-a sesiune națională de rapoarte arheologice, Constanța, 31 mai-3 iunie 2006, București, 2006, 215-216.

MITREA 1984 - B. Mitrea, *Etape cronologice în relațiile Histriei cu geto-dacii pe baza monedelor*, *Thraco-Dacica* 5 (1984), 1-2, 111-122.

PICK 1898 - B. Pick, *Die antiken Münzen Nord-Griechenlands I.1, Die antiken Münzen von Dacien und Moesien*, Berlin, 1898.

POENARU BORDEA 2001- Gh. Poenaru Bordea, *Atelierul monetar al cetății Istros în perioada autonomiei*, în *Simpozion de Numismatică, dedicat împlinirii a patru secole de la prima unire a românilor sub Mihai Voievod Viteazul, Chișinău, 28-30 mai 2000, Comunicări, studii și note*, București, 2001, 9-33.

POENARU BORDEA 2004 - Gh. Poenaru Bordea, *La diffusion des monnaies d'Istros, Callatis et Tomi du VIe au Ier siècle av. J.-C dans leurs territoires, zones d'influence et ailleurs*, în *Presenza e funzioni della moneta nelle chorai delle colonie greche dall'Iberia al Mar Nero*, Atti del XII Convegno organizzato dall'Università „Frederico II” e dal centro internazionale di studi numismatici Napoli, 16-17 giugno 2000, Roma, 2004, 27-70.

PREDA 1998 - C. Preda, *Istoria monedei în Dacia preromană*, București, 1998.

PREDA, NUBAR 1973 - C. Preda, Nubar Hampartumian, *Histria III. Descoperiri monetare 1914-1970*, București, 1973.

PRICE 1993 - M. Price, *Sylloge Nummorum Graecorum. Vol. IX. The British Museum, part. 1: The Black Sea*, London, 1993.

RADU 2007 - L. Radu, *Noi descoperiri din necropola callatiană*, *Pontica* 40 (2007), 493-502.

REGLING 1910 - K. Regling, *Die antiken Münzen Nord-Griechenlands I.1, Die antiken Münzen von Dacien und Moesien I., 2.1., Die Münzen von Odessos und Tomis*, Berlin, 1910.

STANCOMB 2000 - W. Stancomb, *Sylloge Nummorum Graecorum, Vol. XI, The Williams*

Stancomb collection of coins of the Black Sea region, Oxford, 2000.

TALMAȚCHI 2002-2003 - G. Talmațchi, *Scurtă privire asupra ariei de difuzare a monedelor autonome emise de Callatis și Tomis*, *Pontica* 35-36 (2002-2003), 395-408.

TALMAȚCHI 2006 - G. Talmațchi, *Les monnaies autonomes d'Istros, Callatis et Tomis, Circulation et contexte*, Wetteren, 2006.

TALMAȚCHI 2007 - G. Talmațchi, *The Mints' Issues from the Black Sea coast and other areas of Dobrudja. The Pre-Roman and early roman periods (6th Century B.C. – 1st Century A.D.)*, Cluj Napoca, 2007.

TALMAȚCHI 2010 - G. Talmațchi, *Opinions regarding the counterfeits of the silver histrian Apollo type coins*, în *Antiquitas Istro-Pontica, Mélanges d'archéologie et d'histoire ancienne offerts à Alexandru Suceveanu*, (éds. M.V. Angelescu, I. Achim, A. Bâltăc, V. Rusu-Bolindeț, V. Bottez), Cluj-Napoca, 2010, 575-586.

11

15

16

17

19

20

21

Pl. I - Noi descoperiri preromane în Dobrogea.
New pre-Roman discoveries in Dobruja.

22

23

24

25

26

41

43

Pl. II - Noi descoperiri preromane în Dobrogea.
New pre-Roman discoveries in Dobruja.

1

2

3

4

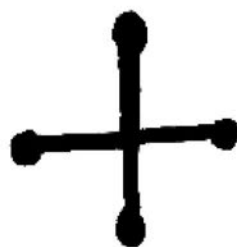
5

6

7

8

Pl. III - Monograme.
Monograms.